

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра загальної та соціальної психології

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ
ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.010106 – «Соціальна педагогіка»

Луцьк – 2013

УДК 159.9(073)
ББК 88.3р30

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 2 від 16 жовтня)

Рецензенти:

Іванашко О. Є. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Малімон Л. Я. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Мудрик А. Б.

Загальна психологія : програма нормативної навчальної дисципліни підготовки бакалавра напряму 6.010106 – «Соціальна педагогіка». / Алла Богданівна Мудрик. – Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – 20 с.

З-14 В навчально-методичному виданні детально описані мета та завдання навчальної дисципліни, пропонується інформаційний обсяг навчальної дисципліни, форма підсумкового контролю успішності навчання, методи та засоби діагностики успішності навчання, перелік літературних джерел, рекомендованих для опрацювання.

Рекомендовано студентам напряму підготовки 0203 Гуманітарні науки спеціальності 6.010106 – «Соціальна педагогіка».

УДК 159.9(073)
ББК 88.3р30
З-14

© Мудрик А.Б., 2013.
© Східноєвропейський національний
Університет імені Лесі Українки, 2013

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Мета та завдання навчальної дисципліни.....	6
Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	8
Форма підсумкового контролю успішності навчання.....	15
Методи та засоби діагностики успішності навчання.....	16
Список джерел.....	16

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Загальна психологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ОКР «бакалавр» за напрямом підготовки – 0101 Педагогічна освіта, спеціальністю 6.010106 Соціальна педагогіка.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності і функціонування психіки як особливої форми життєдіяльності тварин і людини.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Загальна психологія» є одним із перших курсів психологічних дисциплін, що читаються у студентів педагогічних спеціальностей. Тому цей курс є основою для подальшого вивчення студентами інших психолого-педагогічних дисциплін. Курс та має міждисциплінарні зв'язки з такими дисциплінами: «Соціальна психологія», «Психодіагностика», «Диференціальна психологія», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія» та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з 4-х **змістових модулів**, які відображають логічну послідовність оптимального засвоєння фундаментальних знань з курсу «Загальна психологія».

Змістовий модуль 1. «Загальна психологія як наукова дисципліна.

Психологія як наука про закономірності і функціонування психіки як особливої форми життєдіяльності тварин і людини» розкриває такі ключові теми курсу як: загальна психологія як галузь психологічної науки, її історія виникнення та становлення; основні підходи до визначення історичних етапів розвитку психологічної науки; зв'язок з іншими науками; область і предмет дослідження загальної психології, її місце в системі наук,

загальна психологія як наукова дисципліна, її предмет, об'єкт, завдання, принципи та методи загальної психології; основні психологічні напрями, школи, концепції; психологічні механізми та закономірності розвитку психіки і свідомості; поняття особистості в психології, основні теорії особистості.

Змістовий модуль 2. «Когнітивна сфера особистості. Пізнавальні процеси» розкриває такі ключові теми як: відчуття та сприймання людини, як форми її чуттєвого пізнання дійсності; уява та мислення людини, як форми її абстрактного пізнання дійсності; мова та мовлення; пам'ять та увага людини.

Змістовий модуль 3. «Емоційно-почуттєва та мотиваційна сфери особистості» розкриває такі ключові теми як: загальна характеристика емоційної сфери особистості та загальна характеристика мотиваційної сфери особистості.

Змістовий модуль 4. «Психологічний аналіз особистості» розкриває такі ключові теми як: поняття про задатки та здібності в психології; темперамент та характер людини.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Загальна психологія» є: оволодіння психологічними знаннями для успішного вивчення подальших теоретичних, практичних та прикладних навчальних курсів психологічного циклу. В процесі вивчення дисципліни студенти повинні засвоїти основні категорії загальної психології, історичні передумови і перспективи розвитку психології, її напрями та галузі, структуру, задачі та методи науки, її міждисциплінарні зв'язки з іншими науками. Курс надає студентам можливість отримати комплекс теоретичних знань у галузі загальної психології та оволодіти практичними навичками проведення психологічних досліджень з використанням основних методів цієї дисципліни.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Загальна психологія» є теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- предмету, об'єкту, завдань, напрямів, галузей й методів загальної психології
- історії становлення та перспективи розвитку загальної психології
- етапи становлення предмету психології як науки
- розвитку психіки та свідомості
- особливостей пізнавальної діяльності особистості
- індивідуально-типологічних особливостей особистості

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- предмет, завдання, методи науки
- основний категоріально-понятійний апарат дисципліни
- етапи становлення предмету психології як науки

- психологічні закономірності та механізми розвитку психіки та свідомості

- психологічні характеристики психічних процесів, властивостей та станів особистості;

вміти :

вільно володіти категоріально-понятійним апаратом дисципліни

- використовувати різні методи діагностичної роботи для вивчення й аналізу психологічних явищ.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 годин / 2кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Загальна психологія як наукова дисципліна.

Психологія як наука про закономірності і функціонування психіки як особливої форми життєдіяльності тварин і людини

Тема 1. Загальна психологія як галузь психологічної науки

Основні підходи до визначення історичних етапів розвитку психологічної науки.

Психологія як наука про душу.

Психологія як наука про свідомість.

Психологія як наука про поведінку.

Психологія – наука про психіку як єдність свідомого і несвідомого, зовнішнього внутрішнього психічного у взаємодії людини зі світом.

Тема 2. Психологічні напрями, школи, концепції

Структуралізм, функціоналізм і гештальтпсихологія.

Фройдизм, психоаналіз. Неофройдизм

Трансперсональна психологія.

Біхевіоризм. Необіхевіоризм. Оперантний біхевіоризм

Когнітивізм.

Гуманістична психологія

Психологічні концепції. Концепція Піаже: стадії розвитку інтелекту

Концепція Л.С. Виготського: теорія вищих психічних функцій.

Тема 3. Загальна психологія як наукова дисципліна, її предмет, об'єкт, завдання. Принципи та методи загальної психології

Загальна психологія як наука про закономірності і функціонування психіки як особливої форми життєдіяльності тварин та людини.

Фундаментальні проблеми психології: психофізіологічна; психопраксична; психогностична та психосоціальна.

Етапи становлення предмету психології як науки.

Предмет і завдання сучасної психології.

Психіка як предмет психології.

Закономірності виникнення, розвитку і прояви психіки, а також психічні процеси, стани та властивості людини як об'єкт психологічної науки.

Сучасний стан психологічної науки.

Галузі сучасної психології.

Міждисциплінарні зв'язки загальної психології з іншими науками.

Місце психології в системі наук.

Методологічний простір психології. Принципи психології. Методи дослідження загальної психології.

Тема 4. Психологічні механізми та закономірності розвитку психіки і свідомості

Психіка як предмет психології.

Сутність людської психіки і психічного.

Багаторівневність психіки. Багатосистемність психіки.

Закономірності виникнення, розвитку і прояви психіки, а також психічні процеси, стани та властивості людини як об'єкт психологічної науки.

Психічне відображення. Особливості психічного відображення.

Психічний образ, властивості психічного образу.

Форми прояву психіки: психічні процеси, властивості і стани.

Структура і функціонування центральної нервової системи людини.

Мозок, людська психіка і психічне в єдності світу.

Розвиток психіки в онтогенезі та філогенезі.

Психіка, свідомість, самосвідомість.

Тема 5. Поняття особистості в психології, основні теорії особистості

Особистість у психоаналізі, трансперсональній психології, біхевіоризмі.

Особистість у когнітивній та гуманістичній психології.

Жіночі теорії особистості.

Факторні теорії особистості.

Теорії особистості В. Райха, Дж. Келлі, Г. Стек Саллівана, К. Левіна, Р. Мей, А. Бандури, Дж. Роттера, Е. Дюркгейма, В. Франкла, В. Джемса.

Особистість у психології Сходу.

Типологія особистостей О. Ф. Лазурського.

Особистість у радянській та українській психології.

Людина як багатосистемне явище.

Концепція психоенергетичної цілісності особистості.

Індивід, людина, суб'єкт, особа, особистість, індивідуальність.

Самооцінка. «Я-концепція особистості».

Змістовий модуль 2

Когнітивна сфера особистості. Пізнавальні процеси

Тема 6. Відчуття та сприймання людини, як форми її чуттєвого пізнання дійсності

Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Природа відчуттів. Види, властивості та закономірності відчуттів.

Загальна характеристика сприймання. Фізіологічна основа сприймання.

Види та закономірності сприймання.

Індивідуальні особливості відчуттів і сприймання.

Методи дослідження відчуття і сприймання.

Тема 7. Уява та мислення людини, як форми її абстрактного пізнання дійсності. Мова та мовлення

Поняття про мислення як вищу психічну функцію людини.

Теорії мислення.

Розумові дії та операції мислення. Форми мислення та його різновиди.

Процес мислення і розуміння. Мислення та інтелект.

Види мислення і репрезентації.

Індивідуальні особливості мислення. Індивідуальні особливості інтелекту.

Теорії інтелекту.

Методи дослідження мислення.

Поняття про уяву. Види уяви. Процеси уяви.

Методи дослідження уяви.

Мова та її функції

Фізіологічні механізми мовної діяльності

Різновиди мовлення

Тема 8. Пам'ять та увага людини

Поняття пам'яті та її теорії. Фізіологічне підґрунтя пам'яті. Процеси пам'яті. Різновиди пам'яті.

Пам'ять та організація знань.

Індивідуальні особливості пам'яті.

Методи дослідження пам'яті

Шляхи, методи і засоби розвитку пам'яті.

Поняття уваги. Фізіологічне підґрунтя уваги.

Теорії уваги. Моделі уваги.

Основні властивості та види уваги.

Методи дослідження уваги.

Змістовий модуль 3

Емоційно-почуттєва та мотиваційна сфери особистості

Тема 9. Загальна характеристика емоційної сфери особистості

Розуміння емоцій та почуттів. Класифікація емоцій та почуттів.

Експресивний компонент емоційного реагування.

Характеристика різних видів емоційного реагування.

Теорії емоцій.

Роль і функції емоцій у керуванні поведінкою та діяльністю.

Прикладна роль емоцій.

Характеристика різних емоцій: емоції очікування й прогнозу; фрустраційні емоції; комунікативні емоції; інтелектуальні емоції, або афективно-когнітивні комплекси.

Характеристика емоційних станів.

Емоційні властивості людини.

Розуміння емоцій інших людей та емоційна здатність.

Ідентифікація емоцій за мімікою та пантомімікою.

Керування емоціями.

Емоційна поведінка.

Емоційні типи.

Професійні, вікові, статеві та патологічні особливості емоційно-почуттєвої сфери особистості.

Особливості емоційної сфери у представників деяких професій.

Вікові й статеві особливості емоційної сфери особистості.

Емоції при патології.

Тема 10. Загальна характеристика мотиваційної сфери особистості

Поняття потреби, мотиву і мотивації.

Мотивація як система факторів, які детермінують поведінку людини і як характеристика процесу, який стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні.

Мотивація як сукупність особистісних (стійких) та ситуативних (динамічних) факторів.

Проблема класифікації мотивів у психологічних дослідженнях мотивації. Відсутність єдиного принципу класифікації.

Виділення груп мотивів В. Хеннінгом, Л. Божович.

Ієрархія і зміна мотивів.

Внутрішні (пов'язані з процесом та змістом діяльності) та зовнішні (соціальні та вузькоособистісні) мотиви.

Мотив самоствердження. Мотив ідентифікації з іншою людиною. Мотив влади, його прояви. Індивідуальні відмінності в мотивації влади. Процесуально-змістовні мотиви. Мотив саморозвитку. Мотив досягнення. Фактори, які визначають рівень мотивації досягнення. Просоціальні

(суспільно-значущі) мотиви. Альтруїзм і емпатія як мотиви. Мотив афіліації.

Мета як спонукальний фактор і результат діяльності. Етапи досягнення мети. Перспектива. Цілеутворення (цілепокладання). Зовнішні та внутрішні цілі. Психологічні особливості зовнішньої та внутрішньої мотивації.

Теорії мотивації.

Короткі відомості з історії теоретичної розробки проблеми мотивації. Перші мотиваційні пояснення поведінки людини і тварин. Виникнення основних напрямів дослідження мотивації в кінці XIX століття під впливом теорії еволюції Ч. Дарвіна.

Теорія інстинктів та біологічних потреб У. Макдауголла.

Психоаналітична теорія мотивації та психологічного захисту особистості.

Біхевіористична концепція мотивації (Е. Толмен, К. Халл).

Гуманістичні теорії мотиваційної сфери особистості. Класифікація людських потреб за Г. Марреєм та А. Маслоу.

Сучасні напрями в дослідженнях мотивації поведінки людини.

Когнітивні теорії мотивації. Поняття і теорія когнітивного дисонансу Л. Фестінгера. Локус контролю Ю. Роттера.

Теорія мотивації досягнення успіху в різноманітних видах діяльності (Д. Мак-Клелланд, Д. Аткинсон, Х. Хекхаузен).

Динамічна теорія особистості Курта Левіна. Поняття «психологічне поле» і «життєвий простір». Валентність і психологічне поле. «Польова» поведінка.

Поняття спрямованості особистості.

Мотивація і мотивування та їх компоненти. Полімотивованість мети.

Змістовий модуль 4
Психологічний аналіз особистості

Тема 11. *Поняття про задатки та здібності в психології*

Поняття про задатки людини в психології.

Здібності як психічне явище особистості. Структура здібностей

Види здібностей. Загальні та спеціальні здібності.

Обдарованість. Талант. Геніальність.

Розвиток здібностей. Сенситивний період та відповідна діяльність.

Вік і здібності. Здібності і професія. Педагогічні здібності.

Тема 12. *Темперамент та характер людини*

Поняття про темперамент.

Тип вищої нервової діяльності та темперамент.

Основні якості характеристики темпераменту: лабільність, сенситивність, реактивність, активність, темп реакції, пластичність, ригідність.

Психологічна характеристика типів темпераменту.

Поняття про характер. Провідні риси характеру: моральні, вольові, емоційні, інтелектуальні. Акцентуйовані риси характеру.

Характер і темперамент. Характер і зовнішність.

Розвиток і виховання характеру.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Контроль за видами діяльності студентів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, виконанням ІНДЗ та результатами модульних контрольних робіт після засвоєння ними першого, а потім другого змістових модулів. За результатами перерахованих вище видів навчальної роботи виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ICTS.

5. Список джерел

1. Варій М. Й. Загальна психологія : навчальний посібник / Мирон Йосипович Варій. – К.: «Центр учбової літератури», 2007. – 968 с.
2. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. / Д. М. Дубравська.– Львів : Світ, 2001. – 280 с.
3. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
4. Загальна психологія. / За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 704 с.
5. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: навчальний посібник / Сергій Дмитрович Максименко, Валентин Олександрович Соловієнко. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.
6. М'ясоїд П. А. Курс загальної психології: у 2 т.: Підручник / П. А. М'ясоїд. – К. : Алеута, 2011. – 496 с.
7. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К. : Либідь, 2002. – 630 с.

8. Скрипченко О. В. Загальна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.: Посібник – К. : Каравела, 2012. – 464 с.
9. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2005. – 520 с.
10. Столяренко Л. Д. Основы психологии. / Л. Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 721 с.
11. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник. / Т. Ф. Цигульська. – К. : Наукова думка, 2000. – 190 с.
12. Цимбалюк І. М. Психологія. / І. М. Цимбалюк. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.

Додаткова література

13. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. 2-ге вид. – К. : Каравела, 2007. – 400 с.
14. Гамезо М. В., Петрова Е. А., Орлова Л. М. Возрастная и педагогическая психология: Учеб. пособие для студентов всех специальностей педагогических вузов / М. В. Гамезо, Е. А. Петрова, Л. М. Орлова. – М. : Педагогическое общество России, 2003. – 512 с.
15. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості : Навчальний посібник. / Т. С. Кириленко. – К. : Либідь, 2007. – 256 с.
16. Клименко В. В. Психологія творчості.: Навчальний посібник. / В. В. Клименко. – К. : Центр навч. літератури, 2006. – 480 с.
17. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення. Навчальний посібник. / В. С. Лозниця. – К. : «ЕксОб», 1999. – 303 с.

18. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К. : Либідь, 2003. – 536 с.
19. Практикум із загальної психології / За ред. Т. І. Пашукової. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 204 с.
20. Психологія: Підручник / За ред. Ю. Л. Трофімова. – К. : Либідь, 2001. – 390 с.
21. Русинка І. І. Психологія: Навчальний посібник. / І. І. Русинка. – К. : Знання, 2007. – 367 с.
22. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: Навчальний посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.
23. Столяренко А. М. Психология и педагогика: Учебное пособие. / А. М. Столяренко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 423 с.

ДЛЯ НОТАТОК

Навчально-методичне видання

Алла Богданівна Мудрик

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ :
ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.010106 – «Соціальна педагогіка»

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84 1/16. Папір офс. Гарн. Таймс. Друк цифровий.
Обсяг 1,16 ум. друк.арк., 1,14 обл.-вид.арк. Тираж 100 пр.
Зам. 1240. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Бойка, 1, тел. 29-90-65)
Свідоцтво Держ. комітету телебачення і радіомовлення України
ДК № 4039 від 08.04.2011 р.